

TURİZM VE KONAKLAMA İŞLETMELERİNDE YEŞİL YÖNETİM: KAVRAMSAL VE BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME

GREEN MANAGEMENT IN TOURISM AND HOSPITALITY ENTERPRISES: A CONCEPTUAL AND BIBLIOMETRIC REVIEW

Hüseyin ÖZKAYA ^a Akyay UYGUR ^b

Özet

Bu çalışmanın amacı, turizm ve konaklama işletmeleri bağlamında yeşil yönetim literatürünün gelişim seyrini, kavramsal yönelimlerini ve bilgi üretim yapısını bibliyometrik analiz yöntemi aracılığıyla sistematik biçimde incelemektir. Araştırma kapsamında, Web of Science veri tabanında yer alan ve “tourism”, “hospitality” ve “green management” anahtar kelimelerini içeren yayınlar analiz edilmiştir. Elde edilen veriler, VOSviewer programı kullanılarak anahtar kelime eş-oluşum ağları, ülkelere göre iş birliği ağları, yazar ağları ve kaynak (dergi) ağları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bulgular, literatürün kavramsal çekirdeğinin sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm, konaklama ve yeşil insan kaynakları yönetimi gibi temalar etrafında şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca akademik üretimin belirli ülkeler, etkili yazarlar ve önde gelen dergiler çevresinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, yayın sayısı ile atıf etkisinin her zaman paralel ilerlemediği ve literatürde nitel etkinin belirleyici bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Yeşil yönetimin turizm ve konaklama literatüründe geçici bir eğilim olmanın ötesine geçerek disiplinler arası, kalıcı ve stratejik bir araştırma alanına dönüştüğü görülmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmaların, örgütsel süreçler, insan kaynakları uygulamaları ve çalışan davranışlarını merkeze alan çok düzeyli yaklaşımlar benimsemesinin alanın gelişimine önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm ve Konaklama İşletmeleri, Yeşil Yönetim, Bibliyometrik Analiz

Abstract

The aim of this study is to systematically examine the evolution, conceptual orientations, and knowledge production structure of the green management literature in the context of tourism and hospitality through bibliometric analysis. Within the scope of the research, publications indexed in the Web of Science database containing the keywords “tourism,” “hospitality,” and “green management” were analyzed. The obtained data were evaluated using VOSviewer software within the framework of keyword co-occurrence networks, country collaboration networks, author networks, and source (journal) networks. The findings indicate that the conceptual core of the literature is shaped around themes such as sustainability, sustainable tourism, hospitality, and green human resource management. In addition, it was determined that academic production is concentrated around specific countries, influential authors, and leading journals. Furthermore, it was found that publication volume and citation impact do not always progress in parallel, and that qualitative influence plays a decisive role in the literature. Green management is observed to have evolved beyond a temporary trend into a multidisciplinary, persistent, and strategic research field in the tourism and hospitality literature. It is anticipated that future studies adopting multi-level approaches focusing on organizational processes, human resource practices, and employee behaviors will make significant contributions to the development of the field.

Keywords: Tourism and Hospitality Enterprises, Green Management, Bibliometric Analysis

Makale Geliş Tarihi: 04.01.2026 **Makale Kabul Tarihi:** 15.03.2026

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Hüseyin ÖZKAYA (ozkaya.huseyin@ogr.hbv.edu.tr)

^a Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara/Türkiye (ozkaya.huseyin@ogr.hbv.edu.tr) ORCID: 0000-0001-5946-5388

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara/Türkiye (akyay.uygur@hbv.edu.tr) ORCID: 0000-0002-8930-0696

DOI: 10.5281/zenodo.19241968

1. Giriş

Sanayi devriminden itibaren ivme kazanan üretim ve tüketim faaliyetleri, günümüzde küresel ölçekte ciddi çevresel tahribatlara ve doğal kaynakların hızla tükenmesine yol açmıştır. İklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin azalması ve kirlilik gibi sorunlar, toplumsal farkındalığın artmasına ve sürdürülebilirlik kavramının küresel bir öncelik haline gelmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, ekonomik büyüme ile ekolojik dengenin korunması arasındaki hassas dengenin sağlanması, modern yönetim anlayışının en temel sorumluluklarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Doğal ve kültürel kaynakların yoğun bir biçimde kullanıldığı turizm sektörü, çevresel değişimlerden doğrudan etkilenen ve aynı zamanda bu değişimler üzerinde belirgin bir etkiye sahip olan dinamik bir yapı sergilemektedir. Turistik faaliyetlerin sürdürülebilirliği, büyük ölçüde bozulmamış bir ekosistemin varlığına bağlıdır. Ancak sektörün büyüme hızı ve operasyonel süreçlerin doğası, doğal çevre üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Bu paradoks, turizm paydaşlarının çevresel sorumluluklarını yeniden gözden geçirmelerini ve proaktif yaklaşımlar geliştirmelerini zorunlu kılmıştır.

Turizm sektörünün temel yapı taşlarından biri olan konaklama işletmeleri, enerji ve su tüketimi ile atık üretimi açısından en yüksek çevresel ayak izine sahip birimler arasında yer almaktadır. Tüketicilerin çevre dostu ürün ve hizmetlere olan eğilimlerinin artması ve uluslararası çevre standartlarının sıkılaşması, bu işletmeleri geleneksel yönetim modellerinden uzaklaştırarak "yeşil yönetim" felsefesini benimsemeye itmiştir. Yeşil yönetim, işletmelerin stratejik hedeflerinden operasyonel süreçlerine kadar her aşamada çevresel duyarlılığı merkeze alan, kaynak verimliliğini artıran ve kurumsal imajı güçlendiren bir model olarak kabul edilmektedir.

Akademik literatürde yeşil yönetim ve sürdürülebilir turizm uygulamaları üzerine yapılan çalışmaların sayısı son yıllarda önemli bir artış göstermiştir. Ancak bu alandaki bilimsel birikimin hangi yönde geliştiği, odaklanılan temel temalar ve mevcut literatürdeki boşlukların tespit edilmesi, konunun gelecekteki seyrini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Bilginin bu denli hızlı üretildiği bir dönemde, mevcut çalışmaların sistematik bir biçimde haritalandırılması ve akademik eğilimlerin ortaya konulması gerekliliği doğmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmanın temel amacı, turizm ve otel işletmelerinde yeşil yönetim konusunun yer aldığı akademik çalışmaların bibliyometrik bir analizini yapmaktır.

Bu çalışma ile ilgili literatürün mevcut durumunun panoramik bir perspektifle sunulması ve bu alanda yapılacak gelecek araştırmalar için kuramsal bir ön çalışma (preliminary study) oluşturulması hedeflenmektedir.

2. Turizm ve Otel İşletmelerinde Yeşil Yönetim: Kavramsal Çerçeve

Küresel ölçekte artış gösteren çevre kirliliği ve doğal kaynakların hızla tükenmesi, toplumsal farkındalığın artmasına ve sürdürülebilirlik kavramının tüm sektörlerde öncelikli hale gelmesine neden olmuştur (Sidal ve Gümüş, 2023). Turizm sektörü, doğası gereği çevresel kaynakları yoğun bir şekilde kullanan ve bu kaynaklara bağımlı olan bir yapı sergilemektedir; bu durum, sektör paydaşlarının çevreyi korumaya yönelik ciddi adımlar atmasını zorunlu kılmaktadır (Arslaner, 2020). Scholz (2019) tarafından vurgulandığı üzere, sürdürülebilirlik günümüzde dünya turizminin en temel önceliklerinden biri olarak kabul edilmekte ve konaklama işletmeleri bu sürecin merkezinde yer almaktadır. Turistik tüketicilerin çevre dostu ürün ve hizmetlere olan eğilimlerinin artması, işletmeleri sadece ekonomik değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal sorumluluklarını da yerine getirmeye itmektedir (Seyhan ve Yılmaz, 2010).

Yeşil yönetim anlayışı, işletmelerin faaliyetlerini çevresel sorumluluk ilkeleri doğrultusunda sürdürmelerini ve ekonomik büyüme ile doğal kaynakların korunmasını uzun vadeli bir perspektifte bütünleştirmelerini ifade etmektedir (Gökdeniz, 2018). Bu yaklaşım, kaynakların etkin kullanımı, enerji verimliliği ve atık yönetimi gibi süreçlerin stratejik yönetim uygulamalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmesini öngörmektedir (Çilingir ve Erköç, 2022). Konaklama işletmeleri özelinde yeşil yönetim; operasyonel süreçlerin çevreye olan olumsuz etkilerini minimize etmeyi amaçlayan, proaktif bir yönetim felsefesi olarak tanımlanmaktadır (Scholz vd., 2020). Bu bağlamda, işletmelerin misyon ve vizyonlarının çevresel hedefler doğrultusunda yenilenmesi, kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanması açısından kritik bir öneme sahip görülmektedir (Güdül ve Sağır, 2024).

İşletme fonksiyonları açısından değerlendirildiğinde yeşil yönetim, çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Yeşil insan kaynakları yönetimi, çalışanların çevre bilincini artırmayı, yeşil yetkinlikler kazandırmayı ve örgütsel yeşil kültürü inşa etmeyi hedefleyen bir süreç olarak öne çıkmaktadır (Sidal ve Gümüş, 2023). Çalışanların yeşil örgütsel davranışlarının teşvik edilmesi, işletmenin çevresel performansını doğrudan etkileyen bir faktör olarak nitelendirilmektedir “(Güdül ve Sağır, 2024). Öte yandan, yeşil pazarlama

faaliyetleri aracılığıyla işletmeler, çevre dostu imajlarını güçlendirerek rekabet avantajı elde etmeye çalışmaktadır (Syhan ve Yılmaz, 2010; Atay ve Dilek, 2013). Ayrıca, tedarik süreçlerinde çevre kriterlerinin gözetilmesi olarak tanımlanan yeşil tedarik zinciri yönetimi, işletme performansının artırılmasında stratejik bir değişken olarak değerlendirilmektedir (Akandere ve Zerenler, 2017).

Uygulama düzeyinde, konaklama tesislerinde enerji tasarrufu, su yönetimi, atık azaltma ve geri dönüşüm faaliyetleri yeşil yönetimin temel taşlarını oluşturmaktadır (Deste vd., 2018; Laspiñas ve Tayco, 2025). Özellikle küçük ölçekli işletmelerin katı atık yönetimi konusundaki katkıları, yerel düzeyde sürdürülebilirliğin sağlanması bakımından dikkat çekicidir (Agyeiwaah, 2020). Teknolojik gelişmelerle birlikte, yeşil bilişim uygulamalarına yönelik inanç ve tutumların da kurumsal çevre politikalarına entegre edilmeye başlandığı gözlemlenmektedir (Akın, 2022). Bu uygulamaların standardizasyonu ve belgelendirilmesi noktasında, "Yeşil Yıldız", "Mavi Bayrak" ve "Green Key" gibi eko-etiketler, işletmelerin çevresel duyarlılığını simgeleyen ve turistlerin konaklama tercihlerini etkileyen önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Ertaş vd., 2018; Yurtlu vd., 2021; Zeydan ve Gürbüz, 2021).

Yeşil yönetim uygulamalarının başarısı, büyük ölçüde üst düzey yöneticilerin çevresel tutumlarına ve stratejik planlama becerilerine dayanmaktadır (Çelik ve Çevirgen, 2021; Çilingir ve Erkılcı, 2021). Yöneticilerin çevreye duyarlı bir işletmecilik anlayışını benimsemesi hem operasyonel verimliliği artırmakta hem de işletme başarısına pozitif katkı sağlamaktadır (Türk ve Kara, 2018). Ancak uygulama sürecinde maliyetler, personel eğitimi eksikliği ve yasal düzenlemeler gibi çeşitli engellerle karşılaşıldığı da ifade edilmektedir (Hobson ve Essex, 2001, Laspiñas ve Tayco, 2025). Konaklama sektöründe yeşil yönetimin benimsenmesi, sadece bir imaj çalışması değil, değişen tüketici beklentilerine yanıt veren ve ekosistemin korunmasını odağına alan bütünsel bir stratejik zorunluluk olarak değerlendirilmektedir.

3. Yöntem

Turizm ve konaklama işletmelerinde yeşil yönetim literatürünün bilimsel gelişimini ve alandaki eğilimleri incelemek amacıyla bu çalışmada betimsel özellikler taşıyan bir tarama modeli benimsenmiştir. Bu model, ilgili literatürün sistematik biçimde analiz edilmesine ve mevcut bilgi birikiminin bütüncül bir çerçevede değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Araştırma kapsamında nicel araştırma yöntemlerinden biri olan

bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki bilimsel yayınların ve atıf ilişkilerinin istatistiksel yöntemlerle incelenmesini mümkün kılarak literatürün entelektüel yapısını ortaya koymaktadır (Van Raan, 2005; Donthu vd., 2021). Bu doğrultuda, turizm ve konaklama bağlamında yeşil yönetim literatürüne ilişkin veriler Web of Science veri tabanından elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında belirlenen temel sorular şu şekildedir:

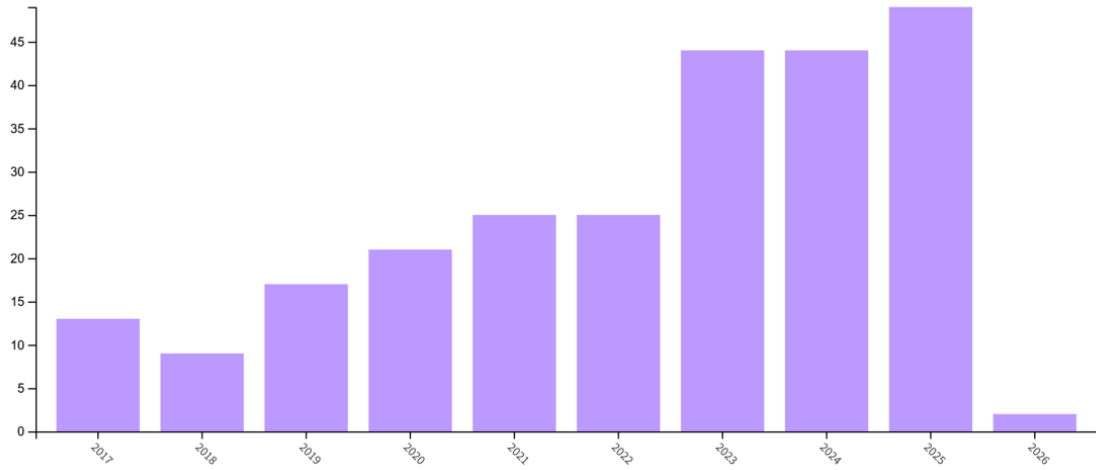
1. Turizm ve otelcilikte yeşil yönetim alanında yayımlanan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıl bir gelişim göstermektedir?
2. İlgili literatürde en sık kullanılan anahtar kelimeler ve kavramsal kümeler nelerdir?
3. Yeşil yönetim araştırmalarında hangi ülkeler ön plana çıkmaktadır?
4. Alan içerisinde en fazla atıf alan makaleler ve akademik etkisi yüksek yazarlar hangileridir?
5. Konuyla ilgili yayınların yoğunlaştığı dergi bilgileri nelerdir?

Araştırmanın verileri, 1 Kasım 2025 tarihinde dünyanın en saygın akademik veri tabanlarından biri olan Web of Science (WoS) üzerinden temin edilmiştir. Veri toplama sürecinde, turizm ve konaklama sektörü ile yeşil yönetim arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla "tourism", "hospitality" ve "green management" anahtar kelimeleri kullanılarak "konu" (topic) bağlamında bir tarama gerçekleştirilmiştir. Bu tarama stratejisi; ilgili kavramların çalışmaların başlığında, özetinde veya anahtar kelimelerinde yer aldığı tüm yayınları kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Elde edilen veri seti, 2017 yılından 2026 yılına kadar olan süreci kapsayan toplam 303 adet yayından oluşmaktadır.

Değerlendirme sürecinde elde edilen bibliyometrik verilerin görselleştirilmesi ve bilimsel ağların haritalandırılması amacıyla VOSviewer 1.6.20 istatistik programı kullanılmıştır. VOSviewer; anahtar kelime eş-dizimi, yazar iş birliği ağları ve atıf analizleri gibi karmaşık verileri grafiksel haritalara dönüştürerek literatürdeki araştırma boşluklarının ve yoğunlaşma alanlarının tespit edilmesini kolaylaştırmaktadır (Van Eck ve Waltman, 2010). Çalışma, kamuya açık ikincil veriler üzerinden yürütüldüğü ve bibliyometrik bir analiz niteliği taşıdığı için etik kurul onayı gerektirmemektedir. Araştırma boyunca akademik etik ilkelere sadık kalınmış ve yararlanılan tüm kaynaklara usulüne uygun atıf yapılmıştır.

4. Bulgular

Web of Science veri tabanından elde edilen ham veriler, VOSviewer 1.6.20 programı aracılığıyla sistematik olarak analiz edilmiş ve görselleştirilmiştir. Analizler; anahtar kelime ağ analizleri, yazar bazlı atıf eşleşmeleri ve kaynak (dergi) analizleri olmak üzere çok boyutlu bir perspektifle gerçekleştirilmiştir. Bulguların sunumunda ilk aşama olarak, turizm ve otelcilikte yeşil yönetim literatürünün zamansal gelişimini ortaya koymak amacıyla yayınların yıllara göre dağılımı ve artış eğilimleri incelenmiştir.

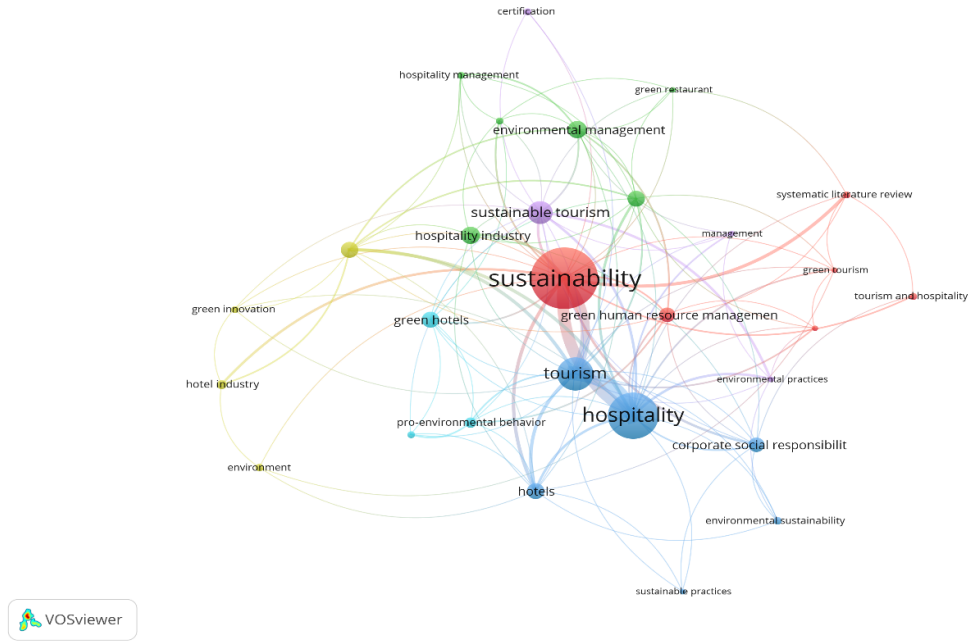

Şekil 1. Yıllara Göre Dağılım

Şekil 1 incelendiğinde, 2017–2022 döneminde yayın sayısının kademeli bir artış eğilimi sergilediği, 2023 yılı itibarıyla ise belirgin bir sıçrama yaşandığı görülmektedir. 2024 ve 2025 yıllarında artış eğiliminin devam etmesi, turizm ve konaklama işletmelerinde yeşil yönetim konusuna yönelik akademik ilginin son yıllarda hızla güçlendiğine işaret etmektedir. 2026 yılına ilişkin düşük değer ise yılın henüz tamamlanmamış olmasıyla açıklanabilir. Bu bulgular, konunun güncel, dinamik ve gelişmekte olan bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir.

4.1. Anahtar Kelime Ağ Analizi

Bibliyometrik anahtar kelime ağı analizi, minimum 5 tekrar kriteri esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Tarama süreci, Turizm (Tourism), Konaklama (Hospitality) ve Yeşil Yönetim (Green Management) kavramları çerçevesinde yapılandırılmış; analiz kapsamında veriler Web of Science veri tabanından elde edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda, eşik değeri karşılayan toplam 29 anahtar kelimenin ağ yapısına dâhil olduğu ve bu kelimelerin 6 ayrı küme (cluster) altında toplandığı belirlenmiştir.

Şekil 2. Anahtar Kelime Ağ Analizi

Şekil 2'ye göre ağın merkezinde sürdürülebilirlik (Sustainability) kavramının yer aldığı görülmektedir. Bu kavramın en yüksek bağlantırlık ve yoğunluk değerlerine sahip olması, turizm ve konaklama literatüründe çevresel, yönetsel ve örgütsel tartışmaların büyük ölçüde sürdürülebilirlik ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Turizm (Tourism), konaklama (Hospitality), sürdürülebilir turizm (Sustainable Tourism) ve yeşil insan kaynakları yönetimi (Green Human Resource Management) gibi kavramlarla kurulan güçlü ilişkiler, alanın çok boyutlu ve disiplinler arası bir karaktere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Birinci kümede, yeşil insan kaynakları yönetimi (Green Human Resource Management), yeşil tedarik zinciri yönetimi (Green Supply Chain Management), yeşil turizm (Green Tourism), sistematik literatür incelemesi (Systematic Literature Review) ve turizm ve konaklama (Tourism and Hospitality) kavramlarının bir arada konumlandığı belirlenmiştir. Bu küme, sürdürülebilirlik ve yeşil yönetim yaklaşımlarının özellikle insan kaynakları politikaları ve örgütsel süreçler üzerinden ele alındığını; aynı zamanda alan yazında sentezleyici ve bütünleştirici çalışmaların arttığını göstermektedir. İkinci kümede çevresel yönetim (Environmental Management), yeşil pazarlama (Green Marketing), yeşil uygulamalar (Green Practices), yeşil restoran (Green Restaurant), konaklama endüstrisi (Hospitality Industry) ve konaklama yönetimi (Hospitality Management)

kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu küme, sürdürülebilirlik uygulamalarının özellikle konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinde operasyonel ve pazarlama temelli bir bakış açısıyla ele alındığını ortaya koymaktadır.

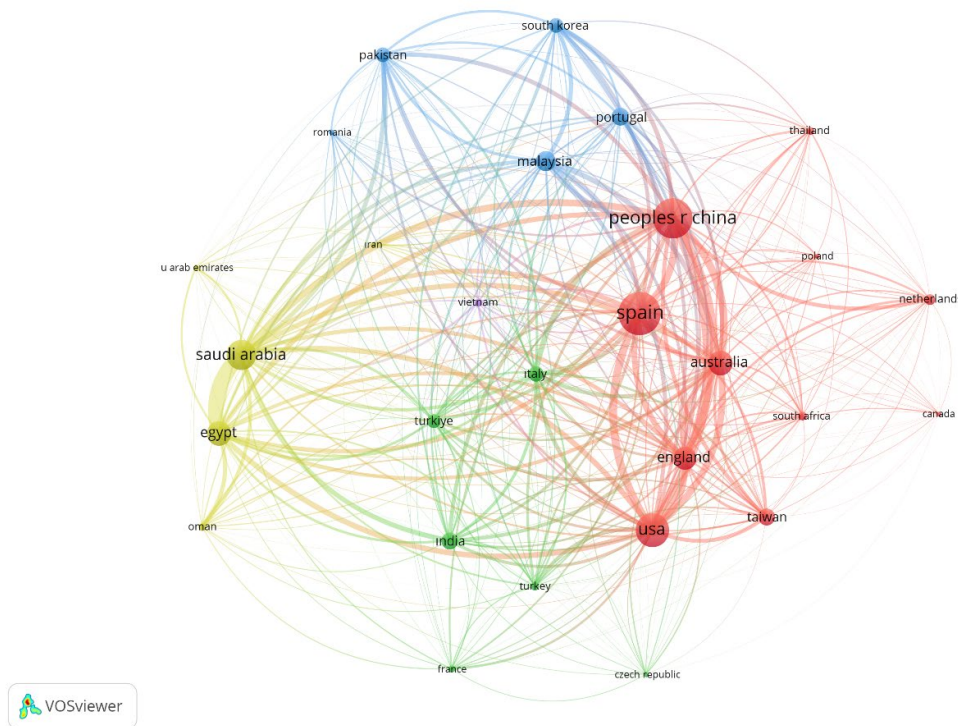
Üçüncü kümede kurumsal sosyal sorumluluk (Corporate Social Responsibility), çevresel sürdürülebilirlik (Environmental Sustainability), sürdürülebilir uygulamalar (Sustainable Practices), konaklama (Hospitality), oteller (Hotels) ve turizm (Tourism) kavramlarının birlikte yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yapı, sürdürülebilirlik tartışmalarının özellikle otel işletmeleri bağlamında kurumsal sorumluluk ve çevresel performans ekseninde ele alındığını göstermektedir. Dördüncü kümede çevre (Environment), yeşil inovasyon (Green Innovation), otel endüstrisi (Hotel Industry) ve sürdürülebilir kalkınma (Sustainable Development) kavramlarının bir araya geldiği belirlenmiştir. Bu küme, yenilikçi çevresel uygulamaların ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin, otel işletmeleri bağlamında stratejik bir unsur olarak ele alındığını ortaya koymaktadır.

Beşinci kümede sertifikasyon (Certification), çevresel uygulamalar (Environmental Practices), yönetim (Management) ve sürdürülebilir turizm (Sustainable Tourism) kavramları öne çıkmaktadır. Bu küme, sürdürülebilirliğin ölçülmesi, belgelendirilmesi ve yönetsel sistemler aracılığıyla kurumsallaştırılmasına odaklanan çalışmaları temsil etmektedir. Altıncı kümede ise çevresel farkındalık (Environmental Awareness), yeşil oteller (Green Hotels) ve çevre yanlısı davranış (Pro-Environmental Behavior) kavramlarının birlikte konumlandığı görülmektedir. Bu yapı, bireylerin ve çalışanların çevreye duyarlı tutum ve davranışlarını merkeze alan mikro düzeyli çalışmalara işaret etmektedir.

Genel değerlendirme kapsamında, turizm ve konaklama literatüründe sürdürülebilirliğin yalnızca çevresel bir kavram olarak değil; yönetim, insan kaynakları, pazarlama, kurumsal sosyal sorumluluk, davranışsal yaklaşımlar ve sertifikasyon sistemleri ile bütünleşik biçimde ele alındığı görülmektedir. Anahtar kelimeler arasındaki güçlü bağlantılar, alanın parçalı bir yapıdan ziyade yüksek düzeyde bütünleşmiş bir araştırma ağına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, sürdürülebilir turizm ve konaklama alanında çok disiplinli ve çok düzeyli araştırmaların gelecekte daha da artacağına işaret etmektedir.

4.2. Ülkelere Göre Ağ Analizi

Bibliyometrik analiz kapsamında ülkeler arası bilimsel üretim ve iş birliği yapısı en az 5 yayın ve 50 atıf kriterine göre incelenmiş; tarama süreci Turizm (Tourism), Konaklama (Hospitality) ve Yeşil Yönetim (Green Management) kavramları temel alınarak Web of Science veri tabanında gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, belirlenen eşik değerleri karşılayan ülkelerin yayın sayıları (Documents) ve atıf sayıları (Citations) dikkate alınarak ülkeler arası iş birliği ağı oluşturulmuştur. Ortaya çıkan ağ yapısı, sürdürülebilirlik temelli turizm ve konaklama literatürünün küresel dağılımını ve ülkeler arası etkileşim örüntülerini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Şekil 3. Ülkelere Göre Yayın ve Atıf Ağ Analizi

Şekil 3’te yer alan ağ verileri incelendiğinde, Çin (People’s Republic of China), İspanya (Spain) ve Amerika Birleşik Devletleri (USA)’nin yayın sayısı açısından öne çıktığı görülmektedir. Çin’in yayın sayısının yüksek olmasına karşın, ABD’nin daha sınırlı sayıda çalışmayla yüksek atıf değerlerine ulaşması, bu ülkenin alan üzerindeki akademik etkisinin güçlü olduğunu göstermektedir. Benzer biçimde İngiltere (England) ve Avustralya (Australia) da görece daha düşük yayın sayısına rağmen yüksek atıf performansı sergileyerek literatürde merkezî bir konum elde etmiştir.

Ülke iş birliği ağı görselleştirildiğinde, İspanya (Spain), Çin (People's Republic of China), ABD (USA) ve İngiltere (England)'nin ağı merkezinde yer aldığı ve birçok ülke ile güçlü bağlantılar kurduğu görülmektedir. Bu durum, söz konusu ülkelerin yalnızca yayın üretiminde değil, aynı zamanda uluslararası akademik iş birliklerinde de belirleyici aktörler olduğunu göstermektedir. Özellikle İspanya'nın Avrupa merkezli; ABD ve Çin'in ise küresel ölçekte geniş iş birliği ağlarına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

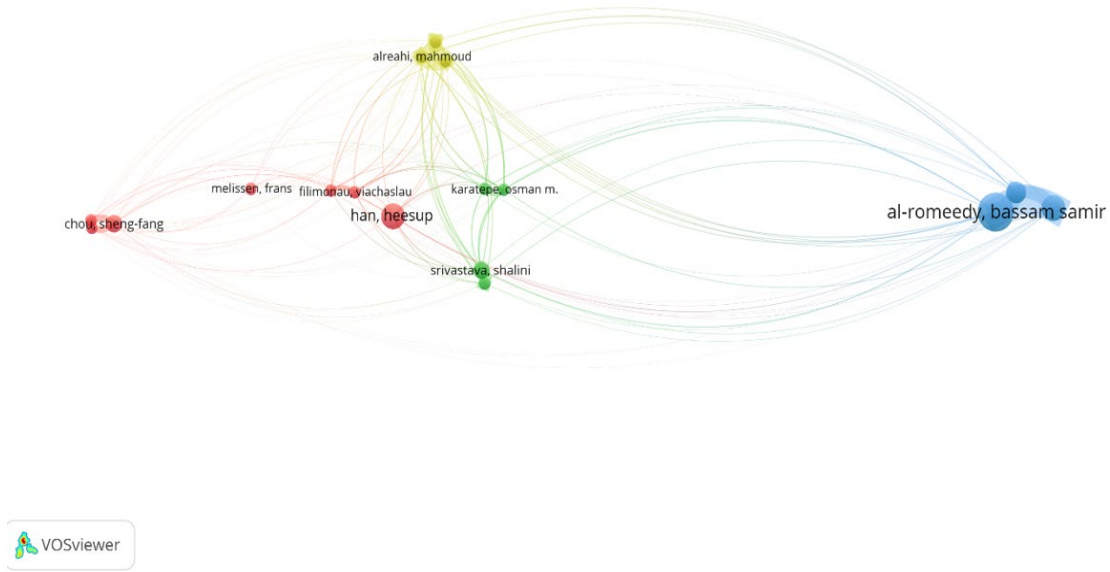
Ağın diğer kümelerinde Suudi Arabistan (Saudi Arabia), Mısır (Egypt) ve Umman (Oman)'ın Orta Doğu merkezli bir alt yapı oluşturduğu; bu ülkelerin çevresel sürdürülebilirlik ve yeşil uygulamalar bağlamında bölgesel bir iş birliği eğilimi sergilediği gözlemlenmektedir. Benzer şekilde Pakistan (Pakistan), Güney Kore (South Korea), Malezya (Malaysia) ve Portekiz (Portugal)'in Asya ve Avrupa arasında köprü niteliği taşıyan bir etkileşim alanı oluşturduğu görülmektedir.

Türkiye (Türkiye)'nin ağ yapısında orta düzey bir konumda yer aldığı; özellikle İtalya (Italy), Hindistan (India) ve Vietnam (Vietnam) gibi ülkelerle bağlantılar kurduğu belirlenmiştir. Yayın ve atıf sayılarının görece sınırlı olmasına rağmen Türkiye'nin farklı kümelerle ilişki kurması, alan yazına entegre olma eğiliminin bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, gelecekte uluslararası ortaklı çalışmalar yoluyla etki gücünün artırılabilmesine işaret etmektedir.

Genel değerlendirme kapsamında, sürdürülebilir turizm ve konaklama literatürünün belirli ülkelerde yoğunlaştığı; buna karşın çok merkezli ve küresel bir iş birliği yapısının giderek güçlendiği görülmektedir. Yayın sayısı ile atıf etkisinin her zaman paralel ilerlemediği; bazı ülkelerin sınırlı üretimle yüksek akademik etki oluşturabildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, alanın yalnızca nicel üretim üzerinden değil, nitel etki, uluslararası iş birliği ve ağ merkeziliği üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.3. Yazarlara Göre Yayın ve Atıf Ağ Analizi

Yazar ağı analizi, Turizm (Tourism), Konaklama (Hospitality) ve Yeşil Yönetim (Green Management) temelli literatürü kapsayacak biçimde Web of Science veri tabanında gerçekleştirilmiştir. Analizde, alanda süreklilik gösteren ve bilimsel etki düzeyi belirli bir eşik değerin üzerinde olan araştırmacıların belirlenmesi amacıyla en az 3 yayın ve 50 atıf kriteri uygulanmıştır. Bu ölçütler doğrultusunda seçilen yazarlar arasındaki ortak yazarlık ilişkileri görselleştirilmiş ve yazarlar arası iş birliği örüntüleri analiz edilmiştir.

Şekil 4. Yazarlara Göre Ağ Analizi

Şekil 4'te yer alan ağ verileri incelendiğinde, Al-Rmeedy, Bassam Samir'in yayın sayısı ve ağ merkeziliği açısından öne çıktığı görülmektedir. Söz konusu yazarın hem üretkenlik hem de atıf performansı bakımından ağın merkezinde konumlandığı ve farklı yazar kümeleriyle bağlantılar kurduğu belirlenmiştir. Bu durum, ilgili yazarın sürdürülebilir turizm ve yeşil yönetim literatüründe yönlendirici ve birleştirici bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Atıf sayıları dikkate alındığında, Karatepe, Osman M.'nin görece sınırlı yayın sayısına rağmen yüksek atıf değerine ulaştığı görülmektedir. Bu bulgu, ilgili yazarın çalışmalarının alan üzerinde yüksek etki yarattığını ve özellikle konaklama sektöründe örgütsel davranış, insan kaynakları ve sürdürülebilirlik temelli çalışmalarda referans noktası olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde Rezapouraghdam, Hamed, Han, Heesup ve Chou, Sheng-Fang gibi yazarların da yüksek atıf düzeyleriyle literatürde güçlü bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

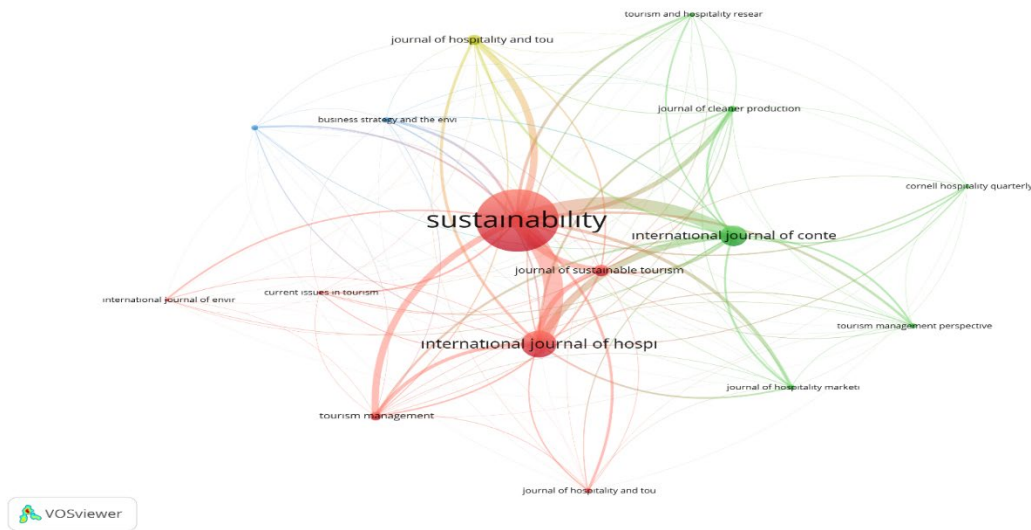
Ağ görselleştirmesi incelendiğinde, yazarların birden fazla alt kümeye ayrıldığı ve bu kümelerin belirli tematik yakınlıklar etrafında şekillendiği görülmektedir. Han, Heesup, Filimonau, Viachaslau ve Melissen, Frans gibi yazarların aynı kümeler içerisinde yer alması, bu araştırmacıların özellikle sürdürülebilir turizm, çevresel davranışlar ve politika temelli yaklaşımlar üzerinden ortak bir literatür hattı oluşturduklarını göstermektedir. Bu kümelerdeki bağların görece yoğun olması, uzun süreli ve tekrarlayan iş birliklerine işaret etmektedir.

Diğer yandan Alreahi, Mahmoud, Srivastava, Shalini ve Karatepe, Osman M.'nin yer aldığı kümenin, örgütsel yönetim, insan kaynakları ve çalışan odaklı sürdürülebilirlik temaları etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu kümenin farklı yazar gruplarıyla bağlantılar kurması, söz konusu temaların literatürde köprü rolü üstlendiğini göstermektedir. Özellikle insan kaynakları ve liderlik temelli çalışmaların, çevresel sürdürülebilirlik literatürü ile güçlü biçimde bütünleştiği görülmektedir.

Genel olarak incelendiğinde, yazar ağı analizi; sürdürülebilir turizm ve konaklama literatürünün belirli çekirdek yazarlar etrafında yoğunlaştığını, buna karşın farklı tematik kümeler arasında anlamlı geçişlerin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Yayın sayısı ile atıf etkisinin her zaman paralel ilerlemediği; bazı yazarların sınırlı sayıda çalışmayla yüksek akademik etki oluşturabildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, alanın yalnızca üretkenlik üzerinden değil; bilimsel etki, ağ merkeziliği ve iş birliği sürekliliği bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

4.4. Kaynaklara Göre Yayın ve Atıf Ağ Analizi

Kaynak (dergi) ağı analizi, Turizm (Tourism), Konaklama (Hospitality) ve Yeşil Yönetim (Green Management) temelli literatürü kapsayacak biçimde Web of Science veri tabanında gerçekleştirilmiştir. Analizde, alan yazında süreklilik ve akademik etki düzeyi belirli bir eşik değerinin üzerinde olan dergilerin belirlenmesi amacıyla en az 3 yayın ve 50 atıf kriteri uygulanmıştır. Bu ölçütler doğrultusunda seçilen dergiler arasındaki ortak atıf ve ilişki yapıları incelenmiş, alanın bilgi üretiminde merkezî rol üstlenen yayın organları ortaya konulmuştur.

Şekil 5. Kaynaklara Göre Yayın ve Atıf Ağ Analizi

Şekil 5’te yer alan ağ verileri incelendiğinde, Sustainability dergisinin hem yayın sayısı hem de atıf sayısı açısından açık ara öne çıktığı görülmektedir. Bu derginin ağın merkezinde konumlanması, sürdürülebilirlik temalı turizm ve konaklama çalışmalarının disiplinler arası bir çerçevede yoğun biçimde bu dergide yayımlandığını göstermektedir. International Journal of Hospitality Management ve Tourism Management gibi köklü dergilerin ise daha sınırlı yayın sayısına rağmen yüksek atıf değerleriyle literatürde güçlü bir etki alanı oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Ağ görselleştirmesi incelendiğinde, Sustainability, International Journal of Hospitality Management ve International Journal of Contemporary Hospitality Management dergilerinin merkezî düğümler olarak öne çıktığı görülmektedir. Bu dergilerin hem birbirleriyle hem de diğer kaynaklarla güçlü bağlar kurması, sürdürülebilirlik, konaklama yönetimi ve çağdaş turizm araştırmalarının ortak bir bilgi havuzu etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Journal of Sustainable Tourism’un bu merkezî yapı ile güçlü ilişkiler kurması, sürdürülebilir turizmin alanın teorik omurgasını oluşturan başlıca araştırma eksenlerinden biri hâline geldiğini göstermektedir.

Diğer bir kümede Journal of Cleaner Production, Business Strategy and the Environment ve Tourism Management Perspectives gibi dergilerin yer aldığı görülmektedir. Bu yapı, çevresel yönetim, sürdürülebilir üretim ve stratejik yönetim perspektiflerinin turizm ve konaklama literatürü ile giderek daha fazla bütünleştiğine işaret etmektedir. Bu dergilerin ağın farklı noktalarıyla bağlantı kurması, sürdürülebilirlik tartışmalarının yalnızca turizm odaklı değil, daha geniş bir işletme ve çevre yönetimi bağlamında ele alındığını göstermektedir.

Ağın görece çevresel konumunda yer alan Cornell Hospitality Quarterly, Journal of Hospitality & Tourism Research ve Journal of Hospitality Marketing & Management gibi dergilerin ise daha spesifik alt temalara odaklanan çalışmalarla literatüre katkı sunduğu görülmektedir. Bu dergilerin merkezle olan bağları, uygulama odaklı ve sektörel çalışmaların kuramsal sürdürülebilirlik literatürü ile ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.

Genel değerlendirme kapsamında, kaynak ağı analizi; sürdürülebilir turizm ve konaklama literatürünün belirli dergiler etrafında yoğunlaştığını, buna karşın çevre, işletme ve strateji temelli dergilerle güçlü bir disiplinler arası etkileşim içinde geliştiğini göstermektedir.

Yayın sayısı ile atıf etkisinin her zaman paralel ilerlemediği; bazı dergilerin sınırlı sayıda çalışmayla yüksek akademik etki oluşturabildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, alanın bilgi üretim yapısının merkezî dergiler, tematik uzmanlaşma ve disiplinler arası bütünleşme ekseninde şekillendiğini ortaya koymaktadır.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, turizm ve konaklama işletmelerinde yeşil yönetimin bilgi yapısı bibliyometrik yöntemler aracılığıyla ortaya konulmuştur. Analiz bulguları, yeşil yönetim kavramının literatürde merkezi ve bütünleştirici bir rol üstlendiğini göstermektedir. Özellikle yeşil insan kaynakları yönetimi (GHRM), insan kaynakları uygulamalarının çevresel hedeflerle sistematik biçimde uyumlaştırılması olarak tanımlanmakta ve sürdürülebilir işletme performansının artırılmasında kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir (Suleman vd., 2025). Bu bulgu, yeşil yönetim çalışmalarının yalnızca çevresel uygulamalarla sınırlı kalmayıp örgütsel süreçler ve performans çıktılarıyla bütünleştiğini ortaya koyan önceki çalışmalarla örtüşmektedir.

Turizm ve konaklama sektöründe yeşil yönetim uygulamalarının etkisini inceleyen araştırmalar, bu uygulamaların çalışanların çevre dostu davranışlarını teşvik ederek hem çevresel performansı hem de sürdürülebilir turizm uygulamalarını geliştirdiğini göstermektedir (Sitohang vd., 2024). Özellikle yeşil işe alım, eğitim ve performans değerlendirme gibi insan kaynakları uygulamalarının çalışan davranışları üzerindeki dönüştürücü etkisi, sürdürülebilirlik literatüründe vurgulanan davranışsal dönüşüm yaklaşımıyla paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular, sistematik insan kaynakları uygulamalarının sürdürülebilir performans üzerindeki etkisini ortaya koyan önceki çalışmalarla tutarlılık arz etmektedir (Palguna, 2021; Tambunan vd., 2024). Bununla birlikte, analiz sonuçları yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamalarının farklı coğrafi bağlamlarda benzer olumlu çıktılar ürettiğini göstermektedir. Örneğin Vietnam bağlamında gerçekleştirilen çalışmalar, GHRM uygulamalarının çalışanların yeşil davranışlarını anlamlı biçimde artırdığını ve bu davranışların çevresel performansa doğrudan katkı sağladığını ortaya koymaktadır (Mahran vd., 2025). Bu durum, sürdürülebilir insan kaynakları uygulamalarının kültürel ve yapısal farklılıklara rağmen benzer etkiler üretebildiğini göstererek literatürdeki genellenebilirlik tartışmalarını desteklemektedir.

Buna karşın, literatürde dikkat çeken önemli bir ayrışma noktası, farkındalık ile uygulama arasındaki boşluktur. Bazı çalışmalar, insan kaynakları yöneticilerinin yeşil yönetim konusunda yüksek farkındalığa sahip olmalarına rağmen bu farkındalığı uygulamaya dönüştürmede sınırlılıklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Özel Otel Araştırması, 2024). Bu bulgu, sürdürülebilirlik yaklaşımlarının yalnızca bilişsel düzeyde kalmaması gerektiğini, örgütsel stratejiler ve performans mekanizmalarıyla bütünleşik bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgulayan çalışmalarla örtüşmektedir (Farid ve El-Sawalhy, 2016; Alreahi, 2022). Ayrıca, yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamalarının sürdürülebilirliğini sınırlayan çeşitli yapısal ve yönetsel bariyerlerin varlığı da literatürde vurgulanmaktadır. Yönetici desteğinin yetersizliği, uygulamaların sistematik bir çerçeveye oturtulamaması ve çalışanlara yönelik yeşil eğitim eksiklikleri bu bariyerler arasında öne çıkmaktadır (Alreahi, 2022). Bu tür engellerin varlığı, sürdürülebilirlik stratejilerinin kurumsal düzeyde kalıcı hale gelmesini zorlaştırmakta ve uygulama başarısını sınırlamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir performans odaklı bütünleşik modellerin geliştirilmesi literatürde önerilen temel yönelimlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Bibliyometrik bulgular, sürdürülebilir turizm literatüründe yeşil yönetimin çevresel ve örgütsel performans boyutlarını bütünleştiren çok boyutlu bir araştırma alanı olarak yükseldiğini göstermektedir. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak araştırmalarda yeşil insan kaynakları yönetiminin yalnızca çalışan davranışları üzerindeki etkilerinin değil, aynı zamanda örgütsel performans, inovasyon kapasitesi ve rekabet avantajı gibi çıktılar üzerindeki etkilerinin de çok değişkenli analitik modeller aracılığıyla incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca farklı ülke ve kültür bağlamlarını karşılaştıran çalışmaların artırılması, literatürde gözlemlenen bölgesel yoğunlaşmaların nedenlerini açıklamaya katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, nitel ve karma yöntem yaklaşımlarının kullanılması, yeşil yönetim uygulamalarının örgütsel süreçler üzerindeki derinlemesine etkilerinin anlaşılmasına olanak tanıyacaktır. Son olarak, dijitalleşme, yeşil inovasyon ve sürdürülebilir tüketim gibi güncel araştırma alanları ile yeşil yönetim arasındaki ilişkilerin incelenmesi, alanın teorik ve uygulamalı gelişimine önemli katkılar sunacaktır.

Kaynakça

Agyeiwaah, E. (2020). The contribution of small accommodation enterprises to sustainable solid waste management. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 44, 1-9.

- Akandere, G., & Zerenler, M. (2017). Yeşil otellerde yeşil tedarik zinciri yönetimi ve işletme performansı. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2), 77-98.
- Akın, M. H. (2022). Konaklama işletmelerinde çalışanların yeşil bilişim inanç ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(8), 1001-1014. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1041>
- Alreahi, M., Bujdosó, Z., Kabil, M., Akaak, A., Benkó, K. F., Setioningtyas, W. P., & Dávid, L. D. (2022). Green human resources management in the hotel industry: A systematic review. *Sustainability*, 15(1), 99.
- Atay, L., & Dilek, S. E. (2013). Konaklama işletmelerinde yeşil pazarlama uygulamaları: Ibis Otel örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 203-219.
- Arslaner, E. (2020). Konaklama işletmelerinde çevre dostu yönetim: Uygulamalar açısından bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 4(1), 263-278.
- Çelik, M. N., & Çevirgen, A. (2021). The role of accommodation enterprises in the development of sustainable tourism. *Journal of Tourism and Services*, 12(23), 181-198. <https://doi.org/10.29036/jots.v12i23.264>
- Çilingir, F., & Erkilic, E. (2021). Yeşil yıldızlı otel işletmelerinin yeşil yönetim ve uygulamaları üzerine bir inceleme: Muğla örneği. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 218-238.
- Çilingir, F., & Erkilic, E. (2022). Konaklama işletmeleri yöneticilerinin yeşil yönetim uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi: Trabzon örneği. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 63-89.
- Deste, M., Binbaşoğlu, H., & Türk, M. (2018). Konaklama işletmelerinde atık yönetimi ve geri dönüşüm: İnönü Üniversitesi Kale Göl Otel örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 225-234.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Ertas, M., Kırlar Can, B., Yeşilyurt, H., & Koçak, N. (2018). Konaklama işletmelerinin yeşil yıldız uygulamaları kapsamında çevreye duyarlılığının değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 102-119.
- Farid, M. B., & El-Sawalhy, H. (2016). Green human resource management in hotels: Awareness and implementation. *Journal of Association of Arab Universities for Tourism and Hospitality*, 13(2), 125-134. <https://doi.org/10.21608/jaauth.2016.49747>
- Gökdeniz, A. (2017). Konaklama sektöründe yeşil yönetim kavramı, eko etiket ve yeşil yönetim sertifikaları ve otellerde yeşil yönetim uygulama örnekleri. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 7(2), 70-77.
- Güdül, A., & Sağır, M. (2024). Konaklama işletmeleri yöneticilerinin yeşil örgütsel davranışına küresel sosyal sorumluluğun etkisi. *Tourism and Recreation*, 6(1), 1-12. <https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1374913>

- Hobson, K., & Essex, S. (2001). Sustainable tourism: A view from accommodation businesses. *Service Industries Journal*, 21(4), 133-146. <https://doi.org/10.1080/714005050>
- Laspiñas, S. M., & Tayco, R. (2025). Green practices and challenges in accommodation facilities. *Journal of Interdisciplinary Perspectives*, 3(4), 201-213. <https://doi.org/10.69569/jip.2025.068>
- Mahran, K., Ibrahim, B. A., Albarrak, H., & Elamer, A. A. (2025). Green workforce in tourism and hospitality: A systematic review and future research agenda. *International Journal of Hospitality Management*, 131, 104325.
- Özel Otel Araştırması (2024). Yeşil İKY farkındalığı ve uygulaması. Sharm-El Sheikh Örneği. https://jaauth.journals.ekb.eg/article_49747
- Palguna, I. G. R. (2021). Green Human Resource Management Practices in Hospitality Industry: A General Review. *International Journal of Glocal Tourism*, 2(2), 75-84.
- Scholz, P. (2019). Green management implementation in accommodation facilities in Bulgaria. *Economics and Environment*, 68(1), 177-192. <https://doi.org/10.34659/z21z-6h85>
- Scholz, P., Linderová, I., & Konečná, K. (2020). Green management tools as a way to sustainable behaviour in the hotel industry: Case study from Czechia. *Sustainability*, 12(23), 10026. <https://doi.org/10.3390/su122310027>
- Seyhan, G., & Yılmaz, B. S. (2010). Sürdürülebilir turizm kapsamında konaklama işletmelerinde yeşil pazarlama: Calista Luxury Resort Hotel. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 11(1), 51-74.
- Sidal, Ö., & Gümüş, A. (2023). Turizm işletmeleri açısından yeşil yönetim ve yeşil insan kaynakları yönetimi: Kavramsal bir araştırma. *Journal of Academic Tourism Studies*, 4(2), 8-18. <https://doi.org/10.29228/jatos.71403>
- Sitohang, A. M. D., Absah, Y., Harahap, H., & Sibarani, R. (2024). The role of green human resource management in promoting sustainable tourism practices. In E3S web of conferences (Vol. 577, p. 02013). EDP Sciences.
- Suleman, A. R., Nejati, M., Shafaei, A., & Redmond, J. (2025). Green human resource management practices in the hospitality and tourism industry: An integrative multilevel systematic review. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 62, 46-56.
- Tambunan, S. M., Afni, R., & Manurung, R. (2024). Implementation of Green Human Resource Management to Improve Sustainable Performance in The Hotel and Tourism Industry in Medan City. *Jurnal Ekonomi*, 13(4), 1494-1507.
- Türk, M., & Kara, E. (2018). Konaklama işletmelerinde çevre bilinci ve yeşil yönetim uygulamalarının işletme başarısına katkısı: Muğla ili üzerine bir araştırma. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 848-876. <https://doi.org/10.26466/opus.449339>
- Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.

- Van Raan, A. F. (2005). For your citations only? Hot topics in bibliometric analysis. *Measurement: interdisciplinary research and perspectives*, 3(1), 50-62.
- Yurtlu, M., Kar, M., Metin, F., & Güneş, G. (2021). Kalite yönetim ödülü alan otellerin çevre duyarlılık faaliyetlerinin yeşil yıldız kriterleri kapsamında değerlendirilmesi. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 6(2), 476-493. <https://doi.org/10.30785/mbud.972912>
- Zeydan, İ., & Gürbüz, A. (2021). Turizmde yeşil pazarlama uygulamaları: Mavi bayrak ve yeşil yıldızın turistlerin konaklama tercihlerine etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(1), 224-235. <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.779731>

Etik Kurul İzni

Makalede etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

Katkı Oranı Beyanı

1.Yazar: %50

2. Yazar: %50

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalenin yazarları arasında ve herhangi bir kuruluş/kurum arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.